

Ivan Štarha: Moravský zemský archiv v Brně 1839-1989. Dějiny ústavu. Věnováno 165 výročí založení archivu. MZA Brno 2003, 205 s.

7. Státní oblastní archiv v Brně (1960-1989) (str. 162–175)

Působnost na celý Jihomoravský kraj – tj. ke SA Brno s pobočkou Kunštát a Rájec nad Svitavou připojen SA Jihlavského kraje v Telči s pracovišti v Jihlavě, Žďáře nad Sázavou, Třebíči a Moravských Budějovicích a SA Gottwaldovského kraje v Uherském Hradišti s pracovištěm v Kroměříži a depotem v Gottwaldově. Rozhodnutí: fondy s okresní působností budou delimitovány do OA. Archiv shromáždil cca 48 300 bm archiválií – po delimitacích se předpokládalo, že zůstane cca 40 km.

Fondy **A** – stavovské a samosprávné – 41 fondů

B – fondy politické správy – 259

C – fondy soudní správy – 105

D – fondy finanční správy – 153

E – fondy církevní správy – 92

F – fondy velkostatků – 225

G – sbírky, literární archivy, archivy spolků, korporací a rodinné archivy – 278

H – hospodářské fondy a podnikové archivy – 36

Nová doba přinesla časté střídání osobností v čele SA

JUDr. Alois Kocman (10. 10. 1923 Olomučany - 20. 7. 1960. v archivu 1951-1960 – zahynul tragicky na cestě do depozitáře Kunštát u Lipůvky.

Následně byl 1. 9. 1960 ustanoven vedoucím A **PhDr. Jiří Radimský (Rypáček)** (15. 5. 1919 Židlochovice – 5. 7. 1965 Brno), nečekaně zemřel.

Dějepis-zeměpis FF a PřF Brno, 1938-1939, 1945-1946; archivní studium 1947-1950, MZA 1940-1965.

Následně pověřen vedením A profesor **Miroslav Trantírek** (26. 7. 1923 Židenice – 22. 11. 1985 Brno), pro nepřítomnost nadřízených orgánů pouze pověření do 30. 6. 1966.

Historie a filosofie FF Brno 1945-49, Brněnská archivní škola 1947-1950, OA Mikulov 1947-1955, SOA Brno 1947-1976.

K 1. 7. 1966 do čela A postaven jako ředitel prom. hist. **Antonín Verbík** (18.1.1934 Velehrad - 23.12.1986 Liptovský Ján), Dějepis – archivnictví UNI Brno 1952-1957, následně SA Telč, AS MV, OA ČB, SOA Třeboň 1962-1966.

K 30. 6. 1972 přešel do Historického ústavu ČSAV – pobočka Brno.

Od 1. 7. 1972 navázal **PhDr. Vladimír Voldán**, CSc (22. 11. 1921 Náměšť/Oslava – 24. 1. 1982 Brno), dějepis – latina FF Brno 1945-1949, archivní škola 1947-1950. 1949-1950 – Archiv pro dějiny průmyslu, obchodu a technické práce; 1950-1956 SA Telč

1956-1982 SOA Brno

do 26. 1. 1976 ředitel archivu, pak vědecká síla.

následně pak do 31. 12. 1979 PhDr. Milada Wurmová, která archiv řídila již za Voldánovy nemoci. (19. 11. 1922 Brno -

Historie – filosofie FF Brno 1945-1948, 1948 – 1982 SOA Brno, 1975-79 ředitelka. 1975-1988 členka archivní rady MV ČR.

Od 1. 1. 1980 následoval příslušník ministerstva vnitra Ladislav Doubek (29. 7. 1930 Vyšný Skálník - SK, FF Brno –marxisticko-leninská sociologie – 1977-1980 – externě, činná záloha MV ČR).

Po něm 1. 8. 1987 převzal funkci ředitele JUDr. Jaromír Charuza, který byl odvolán po výstražné stávce archivářů 15. března 1990.

Hlavním úkolem po 1960 byla delimitace materiálů OA a AMB – dokončena 1969, a postupná likvidace, pobočných pracovišť a depozitářů, zůstal jen kroměřížský archiv. 1965 na příkaz archivní správy předány SOA Opava fondy E 87 - Arcibiskupství Olomouc, E 88 - Lenní dvůr Kroměříž, osobní fondy František Ehrman, Josef Galaš, Agapit Heřman, Alois Hlavinka, Jan Vychodil, František Pinkava, František Snopek, Vojtěch Srba, Richard Špaček, Josef Vykydal, Theodor Kohn, František Bauer (G 329, 330, 242-251). Zůstalo nějaký čas v Kroměříži, pak přesun kanovnické domy Olomouc.

Velké problémy s umístěním, 60. léta opět úvahy o novostavbě – jen úvahy. Opakuje se od 1976, hledá se místo pro novostavbu, vytipována lokalita Komárov – architektonická studie 1982, řešení jen částečné – stejně neuskutečněno.

SA sloučený 1. 7. 1966 s archivním oddělením KSMV (zcivilnění archivnictví) byl rozdělen na 3 oddělení:

- I. oddělení – fondy A, B, C, D, E a sbírky, fondy korporací, pozůstalosti zn. G
- II. oddělení – fondy F – velkostatky a rodinné archivy
- III. oddělení ochrany a využívání JSAF, konservační a fotografická dílna, skupina administrativně-hospodářská.

Dne 21. 8. 1968 pro pracovníky centrály SOA den volna – budova KNV byla hned ráno obsazena okupačními vojsky, z rohových oken – včetně ředitelny mířily do ulic města kulomety. Pracoviště Cejl obsadila sovětská vojska – zde A mimo provoz několik týdnů. Od dubna 1970 odstartovaly stranické prověrky. Vysokoškolákům bylo zrušeno členství v KSČ, jedna pracovnice ze strany vyloučena. Pro všechny postižené nastalo období osobní a finanční persekuce. Nikdo nebyl donucen opustit archiv, z funkcí vedoucích museli odejít pracovníci, kteří neprošli prověrkami. V 2. pol. 70. let ovládala archiv stranická skupina pevně napojená na organizaci KSČ na KS SNB, kterou neustále informovala o dění v A. I drobné prohřešky pracovníků projednávány na kádrovém odboru KS SNB. Neúnosné poměry způsobily, že v této době odešla celá jedna generace mladých odborníků. Toto období paradoxně skončilo

ustanovením pplk. dr. Ladislava Doubka do fce ředitele. Až tříměsíční kádrové řízení nepřispívalo k posílení mladého odborného personálu, naopak přibývalo nekvalifikovaných sil, důchodců z krajské správy, manželek a dcer funkcionářů KS SNB.

Zákon ČNT 97/1974 Sb. ze 17. 10. 1974 o archivnictví- nový název Státní oblastní archiv.

Poslání přebírání, delimitace, pořádání, tvorba inventářů – **Mojmír Švábenský**, **Bohumír Smutný**, ad. tematických rejstříků.

Inventáře např. fond velkostatku Židlochovice, Rodinný archiv Berchtoldů, Inventář k Cerroniho sbírce a třísvazkový Rodinný archiv Dietrichštejnů.

Edice Tereziánský katastr moravský 1962 – metodicky nové zpracování

Podíl na prvním svazku Historického místopisu Moravy a Slezska v letech 1848-1960, který v roce 1966 začalo vydávat Nakladatelství Profil Ostrava, pod patronací olomoucké university.

Rozvíjela se konzervátorská dílny - práce pro SOA i pro OA.

Konaly se pravidelné konference jihomoravských archivářů.

Vydávaly se sborníky k jubileu archivu (*150 let Státního oblastního archivu v Brně*) v roce 1989; Sborník k nedožitým padesátinám dr. Radimského – 1969.